

Төлем жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптарды бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2012 жылғы 24 тамыздағы № 269 Қаулысы. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2012 жылы 28 қыркүйекте № 7950 тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 31 тамыздағы № 200 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.08.2016 № 200 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Қолданушылардың назарына!

Қолданысқа енгізілу тәртібін 4-тармақтан қараңыз.

Ескерту. Қаулының тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

«Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы» 1995 жылғы 30 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1. Қоса беріліп отырған Төлем жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптар бекітілсін.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» шаруашылық жүргізу құқығы бар республикалық мемлекеттік кәсіпорнының төлем жүйелеріне кіруін қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптар туралы нұсқаулықты бекіту жөнінде» 2008 жылғы 28 қарашадағы № 95

қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 5411 тіркелген, «Заң газеті» газетінде 2009 жылғы 6 ақпанда жарияланған № 19 (1442)) күші жойылды деп танылсын.

3. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі.

4. Қоса беріліп отырған Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың төлем жүйелеріне кіруін қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптары 2-тармағының қолданылуы 2014 жылғы 1 қаңтарға дейін тоқтатыла тұрсын, тоқтата тұру кезеңінде осы тармақтың мынадай редакцияда қолданылатыны белгіленсін:

«2. Талаптар Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкін қоспағанда төлем жүйесінің барлық пайдаланушыларына қолданылады.».

Ұ л т т ы қ   Б а н к

Төрағасы

Г. Марченко

Қ а з а қ с т а н

Р е с п у б л и к а с ы

Ұ л т т ы қ

Б а н к і

Б а с қ а р м а с ы н ы ң

2 0 1 2

ж ы л ғ ы

2 4

т а м ы з д а ғ ы

№

2 6 9

қ а у л ы с ы м е н

бекітілген

Төлем жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптар

Ескерту. Талаптың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1. Жалпы ережелер

1. Төлем жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптар (бұдан әрі – Талаптар) «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы» 1995 жылғы 30 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Ұлттық Банк туралы заң) сәйкес әзірленді және «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнының төлем жүйелеріне (бұдан әрі – төлем жүйесі) қолжетімділікті қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптарды

б е л г і л е й д і .

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. Талаптар төлем жүйесінің барлық пайдаланушыларына қолданылады.

3. Талаптарда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) аутентификация - төлем жүйелерінің хабарламаларымен алмасу кезінде «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» шаруашылық жүргізу құқығы бар республикалық мемлекеттік кәсіпорнының (бұдан әрі - Орталық) және төлем жүйесін пайдаланушылардың қатысу түпнұсқалылығын растауға, сондай-ақ осындай хабарламалардың түпнұсқалылығын растауға арналған шаралар кешені;

2) кіруді бақылау құралдары - техникалық, бағдарламалық немесе объектілерге кіру туралы ақпаратты тіркеуге мүмкіндік беретін басқа құралдар;

3) негізгі ақпарат – криптографиялық кілттер немесе ақпаратты криптографиялық қайта өзгертуді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін басқа а қ п а р а т ;

4) операциялық тәуекел – ақпараттық жүйелердің жұмысындағы немесе ішкі процестердегі бұзушылықтармен, адамдардың қателерімен, төлем жүйесін басқарудағы іркілістермен немесе бұзушылықтармен байланысты, оның ішінде сыртқы оқиғалардың салдарынан болған тәуекел;

5) рұқсат етілмеген кіру - төлем жүйесінің пайдаланушысы белгілеген тәртіпті бұза отырып ақпараттық және бағдарламалық ресурстарға кіру;

6) рұқсат етілмеген кіруден қорғайтын бағдарламалық-аппараттық кешен – дербес компьютерді бөтен адамдардың пайдалануынан, сондай-ақ тіркелген пайдаланушылардың ақпараттық және бағдарламалық ресурстарға кіру бойынша өкілеттіктерін шектеуге арналған қорғау жүйесі;

7) стандартты емес жағдайлар – операциялық тәуекелдің туындауы салдарынан төлем жүйесі пайдаланушысының бағдарламалық-техникалық кешенінің жұмысында іркілістерге (бұзушылықтарға) апаратын жағдайлар;

8) төлем жүйесінің пайдаланушысы – Орталықпен төлем жүйесінде қызмет көрсету туралы шарт жасаған заңды тұлғалар және Орталық;

9) төлем жүйесі пайдаланушысының ақпараттық жүйесі – төлем жүйесінің пайдаланушысы төлем жүйесінің терминалы арқылы одан әрі төлем жүйесіне жіберуге арналған электрондық құжаттарды қалыптастыру немесе өзгерту үшін пайдаланатын бағдарламалық қамтамасыз ету;

10) төлем жүйесі пайдаланушысының бағдарламалық-техникалық кешені – пайдаланушының төлем жүйесінде жұмыс істеуін қамтамасыз ететін, төлем жүйесін пайдаланушының ақпараттық жүйесін, жұмыс орнын, төлем жүйесінің

терминалдарын, төлем жүйесімен коммуникация (деректер беру) құралдарын қамтитын техникалық, бағдарламалық немесе басқа да құралдар;

11) төлем жүйесі пайдаланушысының бағдарламалық-техникалық кешенінің негізгі орталығы (бұдан әрі – негізгі орталық) – пайдаланушының төлем жүйесінде әдеттегі (күнделікті) режимде жұмыс істеуін қамтамасыз ететін төлем жүйесі пайдаланушысының бағдарламалық-техникалық кешені;

12) төлем жүйесі пайдаланушысының бағдарламалық-техникалық кешенінің резервтік орталығы (бұдан әрі – резервтік орталық) – төлем жүйесі пайдаланушысының стандартты емес жағдайлар туындаған немесе негізгі орталықта жоспарлы тест жұмыстары жүргізілген кезде пайдаланушының төлем жүйесінде жұмыс істеуін қамтамасыз ететін резервтік бағдарламалық-техникалық кешені;

13) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны – төлем жүйесіне кіруді қамтамасыз ететін төлем жүйесінің терминалы орнатылған дербес компьютер (сервер);

14) төлем жүйесі пайдаланушысының қауіпсіздік бөлімшесі – төлем жүйесі пайдаланушысының ақпараттық және бағдарламалық ресурстарының қауіпсіздігі мен олардың қорғалуын қамтамасыз ететін төлем жүйесі пайдаланушысының құрылымдық бөлімшесі;

15) төлем жүйесінің терминалы – төлем жүйесінің пайдаланушыларында орнатылған, төлем жүйесіне кіруді қамтамасыз ететін арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету;

16) төлем жүйесі терминалының қосымшасы - төлем жүйесінің терминалымен қашықтықтан жұмыс істеуге арналған арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету.

Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

4. Төлем жүйесінде қолданылатын хабарламалар алмасу рәсімдерін және форматтарын Орталық белгілейді.

Ескерту. 4-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнын орналастыру

5. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны кіруі шектеулі үй-жайда (бұдан әрі – Үй-жай) орналастырылады. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны операторларының функцияларын орындайтын қызметкерлердің

жұмыс орындарын қоспағанда, Үй-жайда төлем жүйесімен жұмыс істеуге арналмаған жұмыс орындарын орналастыруға жол берілмейді.

Ескерту. 5-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

6. Үй-жай механикалық және (немесе) электромеханикалық құлыптар орнатылатын металл және (немесе) кіруден қорғайтын күшейтілген кіретін есіктерімен жабдықталады.

Ескерту. 6-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

7. Үй-жайдың есіктері нақты уақыт және Үй-жайға кіру оқиғаларын электрондық журналға жазу режимінде Үй-жайға кіру оқиғалары туралы есеп алуға мүмкіндік беретін Үй-жайға кіру оқиғаларының мониторингін жүргізуге арналған кіруді бақылау құралдарымен жабдықталады. Төлем жүйесін пайдаланушы электрондық журналдағы оқиғалар мұрағатын кемінде алты ай сақтайды.

8. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны ақпаратты электромагнитті арналармен жария болудан қорғайтын құралдармен немесе сандық интерфейспен қосылған сұйық кристалды монитормен қамтамасыз етіледі.

9. Үй-жай үйдің бірінші және соңғы қабаттарында орналасқан, сондай-ақ терезелердің жанында балкондар, өрт кезінде пайдаланылатын сатылар, өзге де құрылыстардың шатырлары жақын тұрған жағдайда, Үй-жайдың терезелері терезенің әйнектерін сындырып, Үй-жайға нақты кіріп кетуді болдырмауға арналған металл торлармен немесе соған ұқсас қорғау құралдарымен жабдықталады.

10. Үй-жайдың есіктері мен терезелері жұмыс істеп тұрған күзет сигнализациясымен жабдықталады.

11. Үй-жайға кіретін жерде, сондай-ай төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында бейнедабылдарды жазып алу мүмкіндігі бар бейнебақылау орнатылады. Объектілердің қозғалысына бейнедабылдардың жазылуының іске қосылуына жол беріледі. Жазылған бейнедабылдар мұрағаты төлем жүйесі пайдаланушысының ішкі құжаттарында белгіленген төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының жүйелік блогындағы мөрлердің немесе пломбалардың бүтіндігін бақылау кезеңінен аз болмайтын уақытқа сақталады.

Ескерту. 11-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

11-1. Үй-жайға кіру рұқсаты төлем жүйесінде жұмыс істеуге рұқсат берілген

адамдарда болады. Төлем жүйесінде жұмыс істеуге рұқсаты жоқ адамдардың Үй-жайға кіруіне, стандартты емес жағдайлар туындаған жағдайларды қоспағанда, төлем жүйесінде жұмыс істеуге рұқсат берілген адамның қатысуымен ғана жол беріледі.

Ескерту. 11-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

12. Төлем жүйесіне кіруге рұқсат алған пайдаланушының төлем жүйесін пайдаланушының жұмыс орнын жасаған немесе төлем жүйесін пайдаланушының жұмыс орнын жаңа жерге ауыстырған кезде, төлем жүйесін пайдаланушының жұмыс орны іске қосылған сәттен бастап он жұмыс күні ішінде төлем жүйесі пайдаланушысы бұл жөнінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкін (бұдан әрі – Ұлттық Банк) хабардар етеді.

3. Төлем жүйесі пайдаланушысының және Орталықтың өзара іс-әрекет етуі

13. Төлем жүйесі пайдаланушысының және Орталықтың аутентификациясы криптографиялық қорғау құралдары пайдаланыла отырып екіжақты ақпарат алмасу арқылы жүзеге асырылады.

14. Аутентификация барысында қате пайда болғанда, төлем жүйесінде қате туралы хабар шығады және байланыс үзіледі.

15. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында TCP/IP протоколы бойынша Орталықтың төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс істеуін қамтамасыз ететін серверлерімен қосуды қамтамасыз етуге қажетті құралдар болады.

16. Төлем жүйесі пайдаланушысы және деректер өткізу арнасының төлем жүйесімен өзара іс-әрекет жасау үшін пайдалануды қамтамасыз ететін заңды тұлға арасында жасалатын шарт осындай деректер өткізу арнасының жұмысында іркілістер болған кезде жауапкершілік көзделеді.

17. Алып тасталды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

4. Төлем жүйесінің терминалы

18. Төлем жүйесінің терминалы төлем жүйесінің хабарларын қабылдап, өткізуді жүзеге асырады және төлем жүйесінің пайдаланушысы оны пайдалануға міндетті.

19. Төлем жүйесінің терминалы төлем жүйесінің хабарларын төлем жүйесінде

қолданылатын хабарламалар алмасу рәсімдеріне және форматтарына сәйкес өңдейді.

Ескерту. 19-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

20. Төлем жүйесінің терминалы мынадай функцияларды орындайды:
1) төлем жүйесі пайдаланушысы мен Орталықты аутентификациялау;
2) берілетін және алынатын ақпараттың конфиденциалдылығын және аутентификациялануын қамтамасыз ету;

3) хабарларды төлем жүйесінің пайдаланушысынан Орталыққа және Орталықтан төлем жүйесінің пайдаланушысына қабылдау және беру;

4) алынған төлем жүйесі хабарларының тұтастығын тексеру;

5) төлем жүйесі терминалының тұтастығын тексеру;

6) негізгі ақпаратты қолдану;

7) хабарлардың электрондық цифрлық қолтаңбаларын қалыптастыру және тексеру;

8) хабардың электрондық цифрлық қолтаңбасының төлем жүйесінің пайдаланушысына немесе оны қоюға уәкілетті Орталыққа тиесілі екенін тексеру.

21. Төлем жүйесінің терминалы төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны операторлары мен басқарушыларының мынадай негізгі оқиғалары мен іс-әрекеттері тіркелетін электрондық журналдарды жүргізуді қамтамасыз етеді:

1) төлем жүйесінің терминалын ашудың және жабудың уақыты мен күні;

2) Орталықпен қосудың және Орталықтан ажыратудың уақыты мен күні;

3) төлем жүйесі операторлары мен басқарушыларының төлем жүйесінің хабарларымен жүргізетін іс-әрекеттерінің басталу уақыты мен аяқталу уақыты, жасалған іс-әрекеттердің сипаты.

22. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны операторлары мен басқарушыларының төлем жүйесінің терминалына не оның қосымшасына кіруі идентификациялау және аутентификациялау процедураларының табысты орындауынан кейін қамтамасыз етеді.

23. Төлем жүйесінің терминалын іске қосу төлем жүйесі терминалының үздіксіз жұмысын қамтамасыз ететін техникалық құралдарды пайдалану арқылы жүзеге асырылады және төлем жүйесінің терминалына арналған құжаттамада көрсетілген талаптарға сәйкес келеді.

24. Төлем жүйесінің терминалы не оның қосымшасы осы мақсаттар үшін арнайы бөлінген, есепке алынатын түгендеу нөмірі (серверде) және оған орнатылған конфигурация, аппараттық және бағдарламалық құралдар бойынша жан-жақты деректер беретін паспорты бар дербес компьютерде орнатылады.

25. Төлем жүйесінің терминалын немесе оның қосымшасын басқару төлем

жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнынан тікелей және төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны қауіпсіздік офицерінің қатысуымен жүзеге асырылады.

25-1. Төлем жүйесінің терминалымен жұмыс істеу төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнынан жүзеге асырылады. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында қашықтықтан кіру жүйелерін орнатуға және пайдалануға жол берілмейді. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына орнатылған қашықтан кіру қызметтері алынады немесе ажыратылады.

Ескерту. 25-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

26. Төлем жүйесі терминалының дұрыс жұмыс істемей, төлем жүйесінің пайдаланушысы немесе Орталық зиян шегуі мүмкін болатын жағдай анықталғанда, соңғысы бір мезгілде төлем жүйесінің пайдаланушысын хабардар ете отырып, тиісті себептерді көрсетіп, төлем жүйесінің осы терминалына кіруді жабады.

27. Ақпаратты криптографиялық қорғау құралын пайдалану төлем жүйесі пайдаланушысын төлем жүйесіне қосудың міндетті талабы болып табылады, ол мыналарды:

- 1) электрондық цифрлық қолтаңбаны қалыптастыру және тексеру тетігін;
- 2) ақпараттың конфиденциалдылығын (деректерді шифрлеуді);
- 3) берілетін ақпараттың тұтастығын (деректерді имитациялық қорғауды);
- 4) сақталатын ақпараттың және бағдарламалық қамтамасыз етудің тұтастығын (хэштелген деректерді) қамтамасыз етеді.

Ескерту. 27-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

5. Негізгі ақпарат

28. Негізгі ақпарат сыртқы тасымалдағышта болады. Негізгі ақпаратқа рұқсат төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының операторларына ғана беріледі.

29. Негізгі ақпарат төлем жүйесінің терминалына тек қана сыртқы тасымалдағыштан жүктеледі. Негізгі ақпараттың рұқсат етілмеген көшірмелерінің, оның ішінде төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнындағы қатты дискіде болуына рұқсат етілмейді.

30. Негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштарды сақтау және пайдалану тәртібі бойынша оларға рұқсат етілмеген кіру мүмкіндігі болмайды.

31. Негізгі ақпаратқа рұқсаты бар тұлғалар төлем жүйесімен жұмыс нәтижесінде алынған ақпараттың сақталуына және жария болмауын қамтамасыз е т е д і .

32. Негізгі ақпаратты жоспарлы түрде ауыстыру кем дегенде жылына бір рет жү з е г е а с ы р ы л а д ы .

33. Негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштарды негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштарды сақтауға жауапты қызметкерлердің Үй-жайында сақтауға арналған жабу құрылғыларымен жабдықталған сейфтер қойылады. Негізгі ақпарат пайдаланылмаған кезде негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштар сейфтерде болады.

34. Негізгі ақпаратқа рұқсаты болған қызметкерлер босатылған немесе негізгі ақпаратқа рұқсат етілмеген кіруге тырысу анықталған жағдайларда негізгі ақпаратты жоспардан тыс ауыстыру жүзеге асырылады. Жаңа негізгі ақпарат негізгі ақпаратқа рұқсаты болған қызметкер босатылған күннен кешіктірілмей не негізгі ақпаратқа рұқсат етілмеген кіруге тырысу анықталған күннен кешіктірілмей қолданысқа енгізіледі.

35. Негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштарды сақтау және күту жөніндегі рәсімдер дайындаушының ұсынымдарына сәйкес жүзеге асырылады.

36. Төлем жүйесінің пайдаланушысы ескірген негізгі ақпаратты осы негізгі ақпарат пайдаланыла отырып қол қойылған немесе шифрленген электрондық құжаттардың сақталу мерзімі ішінде сақтайды.

37. Төлем жүйесінің пайдаланушысына:

- 1) негізгі ақпараттың рұқсат етілмеген көшірмелерін алуға;
- 2) негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағыштардың мазмұнымен рұқсаты жоқ адамдарды таныстыруға немесе оларды беруге;
- 3) негізгі ақпаратты дисплейге немесе принтерге шығаруға;
- 4) негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағышты оның өндірушісі белгілеген жұмыс істеу талаптарында көзделмеген режимдерде пайдалануға;
- 5) негізгі ақпараты бар сыртқы тасымалдағышқа бөтен ақпарат жазуға;
- 6) бөтен негізгі ақпаратты пайдалануға рұқсат етілмейді.

6. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына қойылатын талаптар

38. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында рұқсат етілмеген кіруден қорғайтын бағдарламалық-аппараттық кешен орнатылады, оған пайдаланушыны танитын құралдар, төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына кіруіне және пайдаланушылардың іс-әрекеттеріне байланысты оқиғаларды бақылау мақсатында төлем жүйесінің электрондық құжаттарын

сақтау мерзімі ішінде электрондық журналдар жүргізу мүмкіндігі кіреді.

39. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына зиян келтіретін бағдарламалардың және/немесе программалық кодтың табатын құралдары орнатылады. Жұқтыруды айғақтың анықталуы жағдайында бұл ақпарат төлем жүйесі пайдаланушысының қауіпсіздігі бөлімшесіне дереу хабарланады.

40. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына Талаптарда көзделмеген және төлем жүйесі шеңберіндегі электрондық құжаттарды дайындау , өңдеу, өткізу немесе жүргізу жөніндегі міндеттерді шешуге арналмаған аппараттық және бағдарламалық құралдарды орнатуға рұқсат етілмейді.

41. Төлем жүйесі пайдаланушысының ақпараттық жүйелеріне кіретін жердегі пайдаланушы сол бойынша сәйкестендірілетін пайдаланушының жүйелік біра тына бір ғана нақты тұлға сәйкес келеді.

42. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының жүйелік блогы стикерде немесе пломбада соңғы мөрленген немесе пломбаланған күн және дербес компьютер есепке алынатын түгендеу нөмірі көрсетіліп, мөрленеді немесе п л о м б а л а н а д ы .

43. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына рұқсатты қамтамасыз ететін техникалық құралдарды, парольдерді немесе өзге де ақпаратты сақтау және пайдалану тәртібі бойынша оларды рұқсат етілмеген пайдалану мүмкіндігіне ж о л б е р і л м е й д і .

44. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнын рұқсат етілмеген пайдаланудан қорғау құралдарын орнату және ретке келтірулерін өзгерту құқығы тек қана төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны қауіпсіздік офицерінің функцияларын орындайтын қызметкерлерге беріледі.

45. Төлем жүйесіне ақпарат өткізуге, төлем жүйесінен ақпарат алуға, ақпаратты сақтауға, мұрағаттауға не басқадай өңдеуге ақпарат жинақтау үшін бөлінген ресурстарға (дискілік кеңістік, директорийлер, желілік ресурстар, деректер базалары) кіру тәртібі бойынша осы ресурстармен жұмыс істеуге рұқсат етілмеген адамдардың оларға кіру мүмкіндігіне ж о л б е р і л м е й д і .

46. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына желі және деректер өткізудің өзге де техникалық арналарының көмегімен кіру тәртібі рұқсат етілмеген кіру мүмкіндігіне ж о л б е р м е й д і .

47. Төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орны электр желісінде ток болмаған кезде жүйедегі жұмысты дұрыс аяқтауға қажетті уақыт, бірақ кемінде 30 (отыз) минут ішінде дербес компьютердің жұмыс істеуіне мүмкіндік жасайтын үздіксіз электр қуатын беретін техникалық құралдармен ж а б д ы қ т а л а д ы .

48. Төлем жүйесі пайдаланушысы мен Орталықтың арасындағы байланысты жүзеге асыратын бағдарламалық қамтамасыз етуге, төлем жүйесі

пайдаланушысының жұмыс орнына рұқсат етілмеген кіруден қорғайтын бағдарламалық-аппараттық кешенге, сондай-ақ төлем жүйесі пайдаланушысының ақпараттық жүйесінде дайындалған электрондық құжаттарды төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының өткізу технологиясына өзгерістер енгізілген жағдайда, төлем жүйесінің пайдаланушысы іске қосылған күннен бастап он жұмыс күні ішінде бұл жөнінде Ұлттық Банкке хабардар етеді.

7. Қызмет көрсететін қызметкерлердің жұмыстарын ұйымдастыру

49. Төлем жүйесімен жұмыс істеуге рұқсат етілген адамдар мынадай санаттарға бөлінеді:

1) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнын басқарушы – төлем жүйесінің терминалын басқаруды тікелей жүзеге асыратын адам;

2) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының операторы – төлем жүйесі пайдаланушысының негізгі ақпаратын пайдалана отырып, төлем жүйесінің хабарларын дайындауды, беруді және қабылдауды, сондай-ақ Орталықта төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының қауіпсіздік офицерінің қатысуымен негізгі ақпаратты әзірлеуді және тіркеуді тікелей жүзеге асыратын адам;

3) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының қауіпсіздік офицері – төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында ақпаратты рұқсат етілмеген кіруден қорғайтын бағдарламалық-аппараттық кешенді, ақпаратты электромагнитті арналар бойынша жария болудан қорғайтын құралдарды орнатуды және оның жұмыс істеуін қамтамасыз ететін, сондай-ақ олардың жұмыс қабілеттілігін және қауіпсіздік талаптарының орындалуының мониторингін жүзеге асыратын адам.

Ескерту. 49-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

50. Қызмет көрсететін қызметкерлердің жұмысын ұйымдастыру кезінде төлем жүйесінің терминалы не оның қосымшасы арқылы МТ 100 және (немесе) МТ 102 форматында төлем хабарларын жасау функциясы болған жағдайда бір адамның Талаптардың 49-тармағында көрсетілген әртүрлі адамдар санаттарының функцияларын (толық немесе ішінара) атқаруына жол берілмейді.

Ескерту. 50-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

51. Төлем жүйесі пайдаланушысы мынадай ішкі тіркеу журналдарын

жүргізуді жүзеге асырады:

1) төлем жүйесімен жұмыс істеуге рұқсат берілмеген адамдардың Үй-жайға келу журналын, онда мыналар көрсетіледі:

келуші кірген/шыққан күні, уақыты мен келу мақсаты;
келушінің тегі және қолы;

төлем жүйесімен жұмыс істеуге рұқсат берілген адамдардың қатарынан бірге ілесіп жүретін адамның тегі мен қолы;

2) негізгі ақпаратты пайдалану журналы, онда мыналар көрсетіледі:

негізгі ақпаратты пайдалануды бастау және аяқтау күні, уақыты;

негізгі ақпаратты пайдаланатын адамның тегі және қолы;

ауыстыру себебі көрсетілген негізгі ақпаратты ауыстыру күні;

3) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының жүйелік блогын пломбалау және пломбалар мен мөрлердің бүтіндігін тексеру журналы, онда мыналар көрсетіледі:

пломбалаудың немесе пломбалардың немесе мөрлердің бүтіндігін тексеру күні мен уақыты;

пломбалауды немесе пломбалардың немесе мөрлердің бүтіндігін тексеруді жүзеге асырған адамның тегі және қолы;

пломбалаудың немесе пломбалардың немесе мөрлердің бүтіндігін тексерудің себептері;

сүргі салу нысандары және сүргі салуға арналған пломбаның немесе стикердің материалы.

Ескерту. 51-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

52. Талаптардың 51-тармағында көрсетілген ішкі тіркеу журналдары нөмірленеді, тігіледі және төлем жүйесі пайдаланушысының мөрімен (ол болған кезде) бекітіледі. Ішкі тіркеу журналдарындағы қате жазбалар түзетілуге тиіс және төлем жүйесімен жұмыс істеуге рұқсат берілген жауапты адамның қолымен расталады.

Ескерту. 52-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

53. Төлем жүйесінің пайдаланушысы Талаптардың 51-тармағында көрсетілген ішкі тіркеу журналдарын соңғы жазба жасалған күннен бастап кемінде бір жыл сақтайды.

Ескерту. 53-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

54. Төлем жүйесі пайдаланушысының ішкі құжаттарында мыналар а й қ ы н д а л а д ы :

1) жұмыс пен үзілістердің уақытын, демалыс және мереке күндеріндегі жұмыс тәртібін, сондай-ақ төлем жүйесінің операциялық күні ұзартылған жағдайларды көрсете отырып, төлем жүйесімен жұмыс істеу режимі;

2) әрбір қызметкер бойынша:
төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының басқарушысы, операторы немесе қауіпсіздік офицері;
төлем жүйесіне берілген және төлем жүйесінен алынған электрондық құжаттарды мұрағаттау және сақтау;

төлем жүйесі пайдаланушысының жүйелік блогында мөрлердің немесе пломбалардың бүтіндігінің мониторингі бойынша орындайтын функцияларын көрсете отырып, төлем жүйесімен жұмыс істеуге рұқсат берілген қызметкерлердің (лауазымы, тегі және инициалдары көрсетілген) тізімі;

3) қол жеткізу деңгейі мен орындайтын функцияларын көрсете отырып, Талаптардың 45-тармағында көрсетілген ресурстарға кіруге рұқсаты бар қызметкерлердің (лауазымы, тегі және инициалдары көрсетілген) тізімі;

4) рұқсат беру мақсаттары көрсетіле отырып, желі және деректерді берудің өзге де техникалық арналары арқылы төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына рұқсаты бар қызметкерлердің (лауазымы, тегі және инициалдары көрсетілген) және ресурстардың тізімі;

5) төлем жүйесіне берілген және төлем жүйесінен алынған электрондық құжаттарды сақтаудың талаптары, мерзімдері және орындары сондай-ақ осы мұрағаттарға кірудің тәртібі көрсетіле отырып, оларды мұрағаттаудың және одан әр і сақтаудың тәртібі;

6) техникалық құралдарды, парольдерді немесе төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына кіруді қамтамасыз ететін басқа да ақпаратты сақтау талаптары мен орындарын, оларға кіру рәсімдерін және ауыстыру мерзімдерін көрсете отырып, оларды сақтау және пайдалану тәртібі;

7) төлем жүйесі пайдаланушысының ақпараттық жүйесінде дайындалған электрондық құжаттарды төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына беру т ә р т і б і ;

8) төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнында орнатылған, рұқсат етілмеген кіруден қорғайтын бағдарламалық-аппараттық кешенмен және бағдарламалық қамтамасыз етудің тұтастығын қамтамасыз ету құралдарымен жұмыс істеу тәртібі;

9) төлем жүйесі терминалымен жұмыс істеу тәртібі мен рәсімдері;

10) бір арнадан басқасына өту жағдайлары мен рәсімдерін көрсете отырып, деректер өткізудің негізгі және резервтік арналарымен жұмыс істеу тәртібі.

Ескерту. 54-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

55. Төлем жүйелерінің пайдаланушысы төлем жүйесінде жұмыс істеуге жіберілген қызметкерлерден төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнына кіруді қамтамасыз ететін техникалық құралдарды, парольдерді немесе басқа ақпаратты, сондай-ақ конфиденциалды және негізгі ақпаратты жария етпеу және таратпау туралы арнайы міндеттеме алады.

Ескерту. 55-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

56. Қауіпсіздікке қатысты ағымдағы және жедел мәселелерді шешу қажет болғанда, төлем жүйесі пайдаланушысының жұмыс орнының операторы мен қауіпсіздік офицері төлем жүйесінің қауіпсіздігі бөлімшесімен өзара іс-әрекет ж а с а й д ы .

Ескерту. 56-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

57. Алып тасталды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Р Қ А О - н ы ң е с к е р т п е с і !

7-1-тараумен толықтыру көзделген - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (01.01.2017 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

8. Қорытынды ережелер

58. Төлем жүйесі пайдаланушысы мен Орталықтың арасында төлем жүйесінде қызмет көрсету туралы жасалған шарт бұзылған (қолданылу мерзімі аяқталған) кезде Орталық бұл туралы шарт бұзылған сәттен бастап келесі жұмыс күнінен кешіктірмей шартқа сәйкес Ұлттық Банкке хабарлайды.

Ескерту. 58-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 28.01.2016 № 35 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

59. Ұлттық Банк Талаптардың 12 немесе 48-тармақтарында көзделген хабарламаны алған күннен бастап он күндік мерзім ішінде төлем жүйесінің пайдаланушысына тексеру жүргізудің қажеттігі бар/қажеттігі жоқ екендігі туралы ш е ш і м қ а б ы л д а й д ы .

Төлем жүйесінің пайдаланушысына тексеру жүргізудің қажеттігі туралы

шешім қабылдаған кезде Ұлттық Банк көрсетілген шешім қабылданған күннен бастап екі айдың ішінде Ұлттық Банк туралы Заңында белгіленген тәртіппен тексеруді жүзеге асырады.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК